

Poduzetnička kompetencija – temelj društva znanja

U današnjem društvu koje se neprestano razvija i u kojem tehnološka rješenja ubrzano nastaju, svestrane i djelovanjem orijentirane kompetencije vrlo su bitne za aktivno sudjelovanje u društvu i gospodarskim aktivnostima. Obrazovanje je u tom smislu prepoznato kao temelj za kontinuirani razvoj vještina i kompetencija koje doprinose razvoju toga društva i gospodarstva.

Konkurentnost na globalnom tržištu u ekonomskom smislu ovisi o poduzetništvu i cjeloživotnom obrazovanju o poduzetništvu. Razvoj poduzetništva ključni je čimbenik svakog konkurentnog gospodarstva i zato je potreban njegov stalni i sustavni razvoj. Mogli bismo reći da poduzetništvo postoji otkad i ljudska zajednica, a interes za poduzetništvom proizlazi iz spoznaje da je povijest civilizacije na određen način proizvod djelovanja poduzetništva.¹

Poduzetništvo kao ključni pokretač gospodarstva predstavlja jednu od glavnih političkih, ekonomskih i općedruštvenih tema. Ono najčešće podrazumijeva organizacijske, inovacijske i upravljačke sposobnosti, a u praksi to znači stvaranje novih vrijednosti iskorištavanjem prilika s određenim resursima na raspolaganju. Poduzetništvo pokreću poduzetnički orijentirani i kreativni pojedinci koji stvaraju male i velike tvrtke te osiguravaju nova radna mjesta. Ono što ih pokreće u tom smjeru jest mogućnost ostvarivanja kreativnih sloboda, više samopoštovanja, priznatost u društvu i veći osjećaj kontrole nad vlastitim životom. U načelu oni su kreativni, rade ono što vole i na taj način doprinose povećanju individualnog i kolektivnog gospodarskog i društvenog uspjeha na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini. Dakle, mogli bismo reći da je poduzetništvo način života iz kojeg nastaju nove ideje, u kojem se prepoznaju nove prilike, a promjena ili nova rješenja razvijaju kroz povezivanje ideja s prilikama. Poduzetničke aktivnosti razvijaju se kroz samozapošljavanje, razvoj, korporacijsko poduzetništvo, javni sektor, neprofitni sektor i druga područja.² Najveći postotak novih radnih mjesta otvara se u poduzetničkom okruženju i zato je za uspješnost poduzetništva potrebno znanje i poduzetničko obrazovanje u okviru cjeloživotnog učenja.

Poduzetničku kompetenciju potrebno je razvijati, jačati i uskladiti sa zahtjevima tržišta rada, odnosno suvremenim načinom poslovanja. Tržište rada i poduzetnička kompetencija usko su povezane i međuvise, i zato je od presudne važnosti razviti pozitivan stav prema cjeloživotnom učenju o poduzetništvu, stvarajući uvjete za razvijanje poduzetničke kompetencije kroz formalno, neformalno i informalno obrazovanje. Temelj obrazovanja u svim životnim razdobljima treba biti jačanje poduzetničke kompetencije, zato što je to temelj društva znanja, a time i cijelog društva.³

Iako je poduzetništvo kompetencija za cijeli život, ono nužno ne podrazumijeva samo gospodarsku aktivnost. Biti kreativan ili razmišljati o tome kako stvari učiniti na nove načine može se ostvariti izvan gospodarskih aktivnosti i jednako je važno za rješavanje društvenih pitanja, napredovanje u karijeri ili donošenje novih poslovnih ideja. Iz radne perspektive razvoj poduzetničke kompetencije kod svakog zaposlenika može rezultirati boljom produktivnošću i potaknuti inovativnost te na taj način donijeti uspjeh poslovnom subjektu. U obrazovanju ta kompetencija je potrebna nastavnicima i voditeljima u školama u kontekstu pedagoških inovacija i transformacijskog vodstva u digitalnom dobu.

U složenim ekonomijama i društvima utemeljenim na znanju poduzetničke vještine, poput kritičkog mišljenja, suradnje, preuzimanja inicijative ili komunikacije, bitne su ne samo za oblikovanje načina

¹ Sudarić Ž.: Obrazovanje + cjeloživotno učenje za poduzetništvo = zapošljivost, <https://hrcak.srce.hr/130177>, preuzeto 15. 9. 2021.

² EPAL: Stanje i perspektive obrazovanja odraslih u Hrvatskoj, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/zbornik_radova_znanstveno-strucnog_kolokvija_-_stanje_i_perspektive_obrazovanja_odraslih_u_republici_hrvatskoj_2016.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.

³ EPAL: Stanje i perspektive obrazovanja odraslih u Hrvatskoj, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/zbornik_radova_znanstveno-strucnog_kolokvija_-_stanje_i_perspektive_obrazovanja_odraslih_u_republici_hrvatskoj_2016.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.

razmišljanja, već i za pružanje vještina, znanja i stavova ključnih za razvoj poduzetničke kulture u Europi i svijetu.

Cjeloživotno učenje omogućuje unaprijeđenje stečenih i stjecanje novih kompetencija te time osigurava napredovanje u osobnom životu i poslovnom okruženju. Usvajanjem poduzetničke kompetencije u širem smislu te njeno implementiranje u koncept cjeloživotnog učenja potiče stjecanje i razvoj ostalih profesionalnih kompetencija. Biti poduzetnik znači imati stav koji generira pozitivan učinak na fleksibilnost zapošljavanja i aktivno kreiranje poslovne karijere. Stupanj usvojenosti poduzetničke kompetencije omogućava povećanje razine prihvatljivosti razumnog rizika, što je jedan od preduvjeta za prelazak u sferu poduzetništva u užem smislu. Ono se očituje u spremnosti na samozapošljavanje i samostalno pokretanje poslovnih aktivnosti.⁴

Europska unija (EU) gotovo dva desetljeća ulaže napore kako bi unaprijedila obrazovanje o poduzetništvu i vjeruje da su poduzetničke vještine bitan čimbenik u stvaranju društvene i gospodarske održivosti. Preporuka Europskog Parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EZ)⁵ naglašava važnost poduzetništva kao jedna od osam ključnih kompetencija potrebnih svim pojedincima za osobno ispunjenje i razvoj, aktivno građanstvo, društvenu uključenost i zapošljavanje. Ta ključna kompetencija temelj je za specifičnije vještine i znanja koja su potrebna svima onima koji stvaraju ili doprinose društvenoj ili poslovnoj aktivnosti. To bi trebalo uključivati i osjećaj za etičke vrijednosti i promicanje dobrog upravljanja. Nužno znanje uključuje sposobnost identificiranja dostupnih mogućnosti za osobne, profesionalne i/ili poslovne aktivnosti, uključujući pitanja 'šire slike' koja pružaju kontekst u kojem ljudi žive i rade, kao što je široko razumijevanje rada gospodarstva i mogućnosti i izazove s kojima se susreće poslodavac ili organizacija. Vještine se odnose na proaktivno upravljanje projektima (uključujući, na primjer, sposobnost planiranja, organiziranja, upravljanja, vođenja i delegiranja, analize, komuniciranja, skraćivanja, ocjenjivanja i bilježenja), učinkovitog predstavljanja i pregovaranja te sposobnosti rada i kao individualno i zajednički u timovima. Sposobnost prosuđivanja i prepoznavanja vlastitih i slabih strana te procjene i preuzimanja rizika prema potrebi.⁶

Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost (eng. *European Skills Agenda for Sustainable Competitiveness, Social Fairness and Resilience*)⁷ naglašava da su nam potrebne vještine i sposobnosti koje podupiru osobni razvoj, društvenu uključenost, aktivno građanstvo i zapošljavanje. S obzirom na to da znatan broj građana u Europi ima poduzetničke težnje, a zamjetno je i povećanje u području socijalnog poduzetništva, program stavlja posebni naglasak na važnost poduzetničkih vještina kao ključnih čimbenika koji potiču otvaranje radnih mjesta i pridonose gospodarskom rastu povećanjem konkurentnosti, produktivnosti i inovacija. Uz navedeno, na tržištu rada sve više se traže transverzalne vještine, kao što su suradnja, kritičko razmišljanje i kreativan pristup rješavanju problema te u skladu s time Europska komisija kroz ovaj program, između ostalog, će osigurati strateški okvir za priznavanje transverzalnih vještina kako bi se pružila potpora stručnjacima za vrednovanje u Europi.⁸

⁴ EPAL: Stanje i perspektive obrazovanja odraslih u Hrvatskoj, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/zbornik_radova_znanstveno-strucnog_kolokvija_-_stanje_i_perspektive_obrazovanja_odraslih_u_republici_hrvatskoj_2016.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.

⁵ Official Journal of European Union: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>, preuzeto 15. 9. 2021.

⁶ Official Journal of European Union: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>, preuzeto 15. 9. 2021.

⁷ European Commission. European Skills Agenda for Sustainable Competitiveness, Social Fairness and Resilience. 2020. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22832&langId=en>, preuzeto 15. 9. 2021.

Jedan od odgovora EU vezan uz zajedničko razumijevanje i široku integraciju poduzetništva unutar i između obrazovnih sustava jest Europski okvir kompetencija poduzetništva (engl. *The Entrepreneurship Competence Framework - EntreComp*)⁹, donesen 2016. godine u okviru dokumenta Nove vještine za Europu (engl. *New Skills Agenda for Europe*).¹⁰ *EntreComp* se predlaže kao alat za podršku razvoju poduzetničkih kapaciteta europskih građana i organizacija uspostavljanjem dosljedne referentne točke za podršku razvoju zajedničkih koncepata poduzetničkih kompetencija, postavljanje ciljeva i evaluaciju. *EntreComp* je sveobuhvatan, fleksibilan i višenamjenski referentni okvir osmišljen kao pomoć pri razumijevanju onog što se misli pod poduzetništvom kao ključnom kompetencijom za cjeloživotno učenje i kako se može koristiti u poslovnom okruženju. Okvir razvija 15 kompetencija uz model napredovanja na 8 razina. Također nudi opsežan popis od 442 ishoda učenja, koji nude inspiraciju i uvid onima koji osmišljavaju intervencije iz različitih obrazovnih konteksta i područja primjene.¹¹ *EntreComp* mogu koristiti dionici iz formalnog obrazovanja, neformalnog učenja, organizacija i tvrtki.

Stjecanje poduzetničke kompetencije u okviru obrazovanja o poduzetništvu proces je cjeloživotnog učenja, koji treba početi već u osnovnoj školi i nastaviti se kroz sve razine obrazovanja, uključujući obrazovanje odraslih jer postaje sve raširenije sredstvo otvaranja novih radnih mjesta te može pozitivno utjecati na osobni i društveni razvoj osobe. S obzirom na to da brojni europski dokumenti naglašavaju usmjerenost prema razvoju poduzetništva kao temelja za konkurentnu prednost gospodarstva, potrebno je sustavno razvijati poduzetničke kompetencije na svim razinama i oblicima obrazovanja te stvoriti sustav obrazovanja za poduzetništvo kao dio cjeloživotnog učenja usklađenog s potrebama suvremenog globalnog tržišta s ciljem razvoja pojedinca, društva u cjelini i gospodarstva.

Izvori:

1. Martin Lackéus OECD/European Commission: Entrepreneurship in education, 2015., https://www.oecd.org/cfe/leed/BGP_Entrepreneurship-in-Education.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.
2. EPAL: Stanje i perspektive obrazovanja odraslih u Hrvatskoj, https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/zbornik_radova_znanstveno-strucnog_kolokvija_-_stanje_i_perspektive_obrazovanja_odraslih_u_republici_hrvatskoj_2016.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.
3. European Commission. European Skills Agenda for Sustainable Competitiveness, Social Fairness and Resilience. 2020. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22832&langId=en>, preuzeto 15. 9. 2021.
4. European Comission: EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework, https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2019/10/EntreComp_The-Entrepreneurship-Competence-Framework.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.
5. Europska komisija: Nove vještine za Europu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN>, preuzeto 15. 9. 2021.
6. Official Journal of European Union: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EN>, preuzeto 15. 9. 2021.
7. Sudarić Ž.: Obrazovanje + cjeloživotno učenje za poduzetništvo = zapošljivost, <https://hrcak.srce.hr/130177>, preuzeto 15. 9. 2021.

Autor članka: Željka Ciler, prof. Učilište Ambitio

Slika: www.freepik.com created by vectorjuice

⁹ European Comission: EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework, https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2019/10/EntreComp_The-Entrepreneurship-Competence-Framework.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.

¹⁰ Europska komisija: Nove vještine za Europu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381&from=EN>, preuzeto 15. 9. 2021.

¹¹ European Comission: EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework, https://eufordigital.eu/wp-content/uploads/2019/10/EntreComp_The-Entrepreneurship-Competence-Framework.pdf, preuzeto 15. 9. 2021.